

Муке једног кандидата

Пише: Милан Милошевић
четвртак, 01 март 2012 19:48

Дванаест година после ЕУ самита у месту Санта Марија де Фијеира из децембра 1999, на коме је, уз, португалско председавање, отворена перспектива чланства земаља Западног Балкана у ЕУ, у Београду су у уторак 28. фебруара 2012. многи као Годоа чекали одлуку министара спољних послова 27 земаља чланица Уније. Они су у Бриселу на састанку Министарског савета за опште послове ЕУ, под председавањем Данске, после шест сати расправе, одлучили да препоруче да Самит ЕУ 1. и 2. марта Србији додели статус кандидата за члана ЕУ, а Косову* (са звездicom и фуснотом) – Студија изводљивости Споразума о стабилизацији и придруживању.

Тог јутра из Брисела су стизале вести о новој могућој блокади дуго чекане кандидатуре: да се на састанку тих министара у оквиру Савета за спољне послове Литванија противила због кандидовања Вука Јеремића за председавајућег Генералне скупштине УН-а пошто има свог кандидата; да Пољска тражи да Србија усагласи политику са ЕУ, а заправо се противи блиским односима Београда и Москве; да Холандија, која је до сада више пута заустављала Србију, чека пресуду Немачке.

Треба упознати ЕУ којој се тежи: кад се састану као Министарски савет за спољне послове, што је било у понедељак, онда министри нису надлежни да донесу одлуку о проширењу, а када се састану као Министарски савета за опште послове, као у уторак, онда су надлежни. Немачки шеф дипломатије Гвидо Вестервеле, у понедељак није био на првом, а у уторак је дошао на други савет и изјавио: "Србија је испунила оно што се од ње тражило, а сада је на Европи да испуни своје..."

Док су у Србији чекали да се поводом позитивне вести јавности обрати председник Србије Борис Тадић, који је два дана боравио у Бриселу, да лобира, као Јован Ристић на

Муке једног кандидата

Пише: Милан Милошевић
четвртак, 01 март 2012 19:48

Берлинском конгресу, стигли су извештаји о томе да Румунија, у којој постоји изрека да има само два сигурна суседа, Србију и Црно Море, изражава озбиљне резерве јер у "години Румуна" сматра да признање Влаха као националне заједнице у Србији иде на рачун румунске мањине... Тадић у тим тренуцима изјављује да Румунија, с којом Србија има добре односе, није у праву.

Коначно, у уторак, у пет поподне, стигла је вест (најпре "путем Твитера Карла Билта") да је после телефонских консултација председавајуће Данске с Букурештом усаглашена министарска препорука Самиту ЕУ да донесе одлуку о кандидатури Србије.

ПРОМЕНЉИВО ОБЛАЧНО: Многи су одахнули. Проевропски ентузијазам владајуће политичке елите у Београду нарочито је био порастао у децембру 2009. када је Србија примљена у безвизни режим са ЕУ (добила такозвани "бели шенген", видети преглед "Приступна историја" у оквиру). Онда је уз појачано показивање одлучности оптимизам полако померан у будућност – о чему сведочи и недавна изјава евроентузијасте Млађана Динкића (УРС) да ће Србија имати користи од ЕУ за двадесет година, а да треба гледати шта се за бољи живот може урадити одмах.

Током досадашњих преговора о придруживању са европске стране је хваљен српски административни и реформски капацитет, али су процес успоравала четири фактора: лоше оцене српске сарадње с Хашким трибуналом све до хапшења Ратка Младића, распад државне заједнице Србије и Црне Горе, у последњој фази нарочито – косовско питање, али и такозвани замор проширења у ЕУ, који се крио иза реченице једног немачког политичара да Србију за сада треба само тапшати по рамену, а и стрепња у ЕУ да се не прошири "бугарска болест" због чега су после брзог пријема за ЕУ неспремних Бугарске и Румуније пооштрени критеријуми.

Потпредседник српске владе задужен за европске интеграције Божидар Ђелић, који је прогнозирао да ће Србија ући у ЕУ 2014, на 100. годишњицу сарајевског атентата 1914, у јануару је из принципијелних разлога поднео оставку када је Самит ЕУ децембра 2011, на притисак Немачке одлучио да кандидатуру Србије услови напретком у преговорима Београда и Приштине.

На политичкој сцени у проевропске снаге сврстала се Српска напредна странка бившег радикала Томислава Николића, а на страну евроскептика, изашавши због тога и из Европске народне партије, Демократска странка Србије Војислава Коштунице, који је

као председник СРЈ био позван на Самит ЕУ у Бијарицу 8. октобра 2000, када је било објављено СРЈ улази у Процес стабилизације и придруживања.

БЕОГРАД–ПРИШТИНА: Завршни дијалог Београда и Приштине о представљању Косова у регионалним организацијама трајао је три дана (22. до 25. фебруара), с прекидима око осамнаест часова, да би се на крају дошло до солomonског решења – да на конференцијским столовима и у потписима испод докумената изнад речи Косово буде звезда (*), а испод – текст фусноте који гласи: "Овај натпис не прејудицира статус Косова и у складу је са Резолуцијом 1244 и мишљењем МСП-а о косовској декларацији о независности."

Немачки недељник "Шпигел" у свом онлајн издању, у петак, 24. фебруара, у чланку "Србија треба да постане кандидат" пише да је Београд током тешких преговора дао значајне концесије, прихвативши да се на граничним прелазима истакну косовски симболи и натпис "Косово", али без речи "Република" и дозволивши косовско представљање у регионалним организацијама.

У финишу преговора о кандидатури Србије за чланство у ЕУ на Београд је вршен притисак да не спречава регионално представљање Косова, мада је оно под именом Унмик/Косово било представљено у регионалној организацији ЦЕФТА и, по рачуници српских преговарача, у 94 одсто других регионалних организација. По новом споразуму, представник Унимика биће позиван на састанке који се организују у оквиру договора које је Унмик раније потписао, а на њему је да одлучи да ли ће да присуствује.

На организаторе регионалних састанака се апелује да не инсистирају на истицању националних ознака, очито с намером да се смање "симболичке тензије". Српски званичници одбијали су да присуствују на неколико скупова у региону на које су организатори позивали делегације Косова дајући им државни значај.

У Приштини су очито рачунали на то да у датим околностима могу извући симболичко признање властите државности од стране Србије, па су чак и упутили циркуларно писмо на европске адресе пријављујући да Србија не спроводи споразуме раније договорене у оквиру дијалога Београда и Приштине. Косовски премијер Хашим Тачи изјавио је у четвртак 23. фебруара увече да ако Београд не прихвати помињање мишљења Међународног суда правде и Декларације косовске скупштине о независности, онда неће бити споразума.

Док су Европљани гледали да забашуре статусни спор око Косова, Американци су га истицали, како неки сматрају, овог пута ипак наговарајући Приштину на уступак. Америчка државна секретарка Хилари Клинтон, на пример, у разговору за "Глас Америке" на албанском језику, по објављивању вести о компромису око имена изјављује да нема разлога за забринутост да је Косово учинило уступке Србији договором да се у фусноти помене Резолуција 1244 – пошто ће то навести чланице УН-а које још нису признале независност да то учине: "Резолуција 1244 СБ УН-а је утрла пут косовској независности и захтевала је повлачење српских снага безбедности..."

Паралелно са вестима о бриселској рунди долазиле су вести о имплементацији ранијих договора. ТВ мост из Северне Митровице јавља у петак да је из ЕУ саопштено да почиње примена споразума о универзитетским дипломама, постигнутог 21. и 22. новембра у дијалогу Београда и Приштине.

НЕЗАДОВОЉНИ: У Приштини су се компромису нарочито противили припадници покрета Самоопредељење, који су у понедељак, 27. фебруара, организовали демонстрације у Улици Мајке Терезе у Приштини. У Београду, евроскептични део опозиције сумњичио је владу да је зарад ЕУ спремна да плати сваку цену и да корак по корак признаје независност Косова.

Председник општине Косовска Митровица Крстимир Пантић изјавио је да су Срби на северу Косова узнемирени и разочарани. Председник Српског националног већа северног Косова и Метохије Милан Ивановић, позвао је опозиционе посланике да затраже хитно сазивање седнице Скупштине Србије и да одбаце све споразуме које је у Бриселу постигао шеф преговарачког тима Београда Борислав Стефановић.

Потпредседник Српске радикалне странке Драган Тодоровић оценио је да договор представља заокружен процес потпуног отимања Косова који спроводе САД и ЕУ и "потпуни крах политике председника Србије Бориса Тадића који се може назвати велеиздајом".

Председник Демократске странке Србије Војислав Коштуница оценио је да је договор у Бриселу тежак ударац за српску државу, пошто ће по том споразуму албански цариници и полицајци успоставити границу између Србије и Косова, а на регионалним скуповима

Муке једног кандидата

Пише: Милан Милошевић
четвртак, 01 март 2012 19:48

сепаратисти ће бити представљени фуснотом у којој се, поред Резолуције 1244, наводи и мишљење Међународног суда правде, по коме независност Косова није кршење међународног права.

ПРОБУЋЕНА НАДА: Кад је у петак поподне, 24. фебруара, вест о завршетку важне рунде преговора Београда и Приштине објављена, у реакцијама владе у Београду и проевропских партија договор је одобран уз пробућену наду да ће се остварити важан европски циљ. Српски премијер Мирко Цветковић оценио је да Србија са оптимизмом може да очекује наредне дане. Директорка Канцеларије Владе за европске интеграције Милица Делевић истакла је да је у погледу могућности за добијање статуса кандидата договор значајан корак напред.

Уједињени региони Србије су поздравили постизање договора, јер је уклоњена препрека за добијање статуса кандидата. Председник Српског покрета обнове Вук Драшковић истиче исто уз опаску да нису важне никакве фусноте. Лидер Српске напредне странке Томислав Николић да га радује што Србија добија статус кандидата, али да га брине што је влада пристала на успостављање границе према Косову. Председник Либерално-демократске партије Чедомир Јовановић сматра да Србија сада добија нову прилику, а да договор и кандидатура за чланство у ЕУ представљају, како је рекао, својеврсну тачку на неодговорну и лошу политику.

ШТА РЕЧЕ СУД: Јовановић је у суботу 26. фебруара затражио од Скупштине Србије да стави ван снаге Декларацију о Косову којом се, како је навео, одбацује одлука Међународног суда правде о легалности декларације о једностраном проглашењу независности из јула 2010, која је "завршила у фусноти којом Београд доказује своју супериорност у односу на Приштину".

Вероватно се мисли на "Одлуку о наставку активности Републике Србије у одбрани суверенитета и територијалног интегритета Републике Србије", коју је Скупштина усвојила 26. јула 2010. након објављеног мишљења МСП-а. У њој се, међутим, то мишљење МСП-а не одбацује, већ се у преамбули оно прима к знању ("Имајући у виду садржину мишљења Међународног суда правде..."), да би се затим констатовало да Скупштина потврђује дотадашњу политику очувања територијалног интегритета Републике Србије...

Објашњавајући разлоге који су навели београдске преговараче да прихвате помињање у

Муке једног кандидата

Пише: Милан Милошевић
четвртак, 01 март 2012 19:48

фусноти Саветодавног мишљења МСП-а, за које је у јавности преовладало мишљење да је неповољно по Србију, Боривоје Стевановић је рекао да се МСП изјаснио о легалности чина проглашења независности, али не и о суштини.

Како је "Време" писало у броју 1021 од 29. јула 2010. на 40 страница Саветодавног мишљења МСП-а, подељеног у 123 тачке, констатовао је да је током осамнаестог, деветнаестог и почетком двадесетог века донето много декларација о независности, којима су се често супротстављале државе од којих је декларисана сецесија, да ни у једном случају проглашење декларације није третирано као супротно међународном праву, а да су декларације у неким случајевима резултирале настанком држава, а у неким случајевима не. Суд је констатовао да су бројни учесници у судском процесу тврдили да популација на Косову има право на тзв. ремедијалну сецесију (ону која исправља неку грешку) због ситуације на Косову, али да суд сматра (тачка 83) да није неопходно да одговори на таква питања у овом случају...

ТЕСТ: Иглеме уши кроз које политика "и ЕУ и Косово" покушава да се провуче представља то што проблем сецесије није доктринарно решен. Косово нису признале све чланице ЕУ нити већина чланица УН-а упркос америчком притиску; Абхазију и Јужну Осетију после Косова признала је само Русија. Кипар је примљен у ЕУ подељен на два супротстављена ентитета. Пред референдум о самосталности Шкотске једно од питања које се испитује је да ли она у случају да изгласа самосталност аутоматски постаје чланица ЕУ, или мора да аплицира.

У једном тренутку прошле недеље, кад је последња рунда тих преговора била пред прекидом, председник Србије Борис Тадић је упозорио да се смањују шансе да Србија добије кандидатуру за чланство у ЕУ и да је његова лична политика "и Косово и Европска унија" на тесту. Рекао је и да ће се можда ускоро обратити јавности с предлогом шта да се чини.

Председник Тадић је потом у петак, 24. фебруара по подне, са олакшањем рекао: "Постигнутим договором политика 'и Европа и Косово' коју сам водио и за коју сам добио подршку грађана Србије прошла је овај историјски тест."

СРБИЈИ КАНДИДАТУРА, КОСОВУ ССП: Високи званичници ЕУ Кетрин Ештон и Штефан Филе су описивали договор Београда и Приштине као велики корак напред и за Србију и за Косово, нарочито добродошао пред предстојећу расправу о додељивању

Муке једног кандидата

Пише: Милан Милошевић
четвртак, 01 март 2012 19:48

статуса кандидата за Србију. Кетрин Ештон је, међутим, уз то истакла да у том светлу Европска комисија предлаже да се покрене и студија изводљивости за Споразум о стабилизацији и придруживању (ССП) између Косова и ЕУ. Тадић је на то изјавио: "То не би био проблем само за нас већ и за оне чланице ЕУ које нису признале Косово." Приштински медији јављају из Брисела да је Савет за општа питања ЕУ 28. фебруара усвојио одлуку о почетку израде Студије изводљивости за Косово.

ССП је иначе први корак у дугом процесу прикључења ЕУ, а у том процесу Косово је већ девет година издвојен случај. Са Србијом су преговори о Стабилизацији и асоцијацији почели у новембру 2005. док је још била у унији са Црном Гором, а уговор је потписан 29. априла 2008. Са чланицама државне заједнице Србије и Црне Горе вођени посебни преговори о питањима из надлежности република чланица, а са Косовом су 2003. почели о такозваном механизму праћења стабилизације (Стабилисатион Трацкинг Мецханисм), који и даље трају.

У светлу дилеме ЕУ или Косово у Србији су се искристалисала два супротстављена мишљења – једно, које радује Вашингтон, да се зарад Европе помирљиво треба одрећи и "угља и светиња" (По Б. Јовићу, израз Добрице Ћосића), и друго, да Европи треба понудити спољну сарадњу и бранити Косово. Систем решавања конфликта који чини срж ЕУ је битно различит од тог размишљања у екстремима – преговара се о сваком уловљеном бакалару и о сваком краставцу и камиону.

Косовско питање помињано је у детаљима и у Акционом плану српске владе из 2011, у коме се међу 96 ЕУ препорука, односно уочених недостатака, помиње и проблем с печатима косовске царине које издаје Унмик, проблем са "инклузивном и функционалном регионалном сарадњом" то јест, са регионалним представљањем Косова. У рубрици "реализација" пише "преговори у току".

АЦQУИС И СКРИНИНГ, БРАЛЕ: Након добијања кандидатуре, Србији предстоје дуги и детаљни преговори о сагласности српских закона са пакетом правних тековина ЕУ, који чине базични политички циљеви, уговори, закони интер-институционални уговори, резолуције, изјаве, препоруке, упутства; закључци, заједничке позиције, судске одлуке, технички стандарди и много тога другог обухваћеног заједничким називом аццуис цомунитар(оно о чему су се сви у заједници сложили).

Након признавања Србији статуса кандидата Европска комисија треба да одлучи да ли

Муке једног кандидата

Пише: Милан Милошевић
четвртак, 01 март 2012 19:48

је она спремна за преговоре, да одреди датум почетка преговора и да припреми "Преговарачки оквир". Формира се затим међувладина конференција (Србија и ЕУ), а потом следи скенирање, скрининг (сцреенинг) дубинска упоредна анализа српских закона, њихове сагласности са правним тековинама ЕУ (ацџуис) и могућности да се они спроведу. Тим годину дана дугим процесом се утврђује у којим областима је Србија усклађена с ЕУ, а у којима није. Преговара се о ономе што није усклађено.

Хрватска је преговарала о преко 120.000 страница онога што се зове ацџуис цоммунаутаире, а кажу да хрпа тих прописа расте за две-три хиљаде страница годишње.

Не преговара се о томе да ли ће земља прихватити ацџуис правила, јер је то обавезно, него о томе када ће их применити и да ли има капацитет за то.

Оцене гласе: "Потребно уложити озбиљан напор..." У бољој варијанти: "Потребно уложити извесни напор..."

Ако држава тражи прелазни период за спровођење неког закона зато што не може да га спроведе, о томе се такође преговара. До одлагања примене неког правила не долази само на захтев кандидата. У случају Румуније и Бугарске, на пример, примена правила о слободи кретања радне снаге у оквиру ЕУ је одложена за седам година. Зависно од сложености материје преговори о сваком од поглавља трају од шест месеци до неколико година.

Преговара се детаљно, а на ток преговора могу да утичу и друге заинтересоване земље. Када је, на пример, Хрватска преговарала, Словенци су упалили све аларме када су у поглављу "пољоприведа" видели да су, као Хрватска, наведена спорна насеља на левој обали Драгоње (Шкриле, Бужин, Шкуделини и Вели Млин); да се у поглављу "безбедност исхране" Хрватска позива на поморски законик, који помиње епиконтинентални појас у Јадранском мору; а да се у поглављу о опорезивању помиње привремена гранични прелаз Плованија крај Сечовља. Спор је решен договором о арбитражи, која још није завршена.

Након постизања договора између ЕУ и државе кандидаткиње о поједином поглављу,

Муке једног кандидата

Пише: Милан Милошевић
четвртак, 01 март 2012 19:48

оно се сматра привремено затвореним.

Формалну одлуку о "затварању поглавља" доноси међувладина конференција на министарском нивоу. Све до склапања Уговора о приступању, ако се у неком поглављу правних тековина донесу нови прописи, или ако држава кандидаткиња не испуни предуслове и обавезе које је преузела за то поглавље, постоји могућност да се оно поново отвори.

Може се у току тог дугог процеса појавити и нова тема. Рецимо, кад је Хрватска преговарала појавило се поглавље – Трансевропске мреже, које се односи на сарадњу унутар ЕУ на развијању енергетских и прометних мрежа. О њему је Хрватска преговарала две године – од 2007. до 2009.

ДУГ ПУТ: Хрватска, која је постала чланица ЕУ у децембру 2011. преговоре о учлањењу започела је 3. октобра 2005. године. Мађарска је преговарала од 1994 до 2004. Словенија је захтев предала 1995. преговарала од 1998. до 2004. Македонија је аплицирала 2004, статус добила 2005. и још чека. Турска је конкурисала за чланство 1987. Србија је у тренутку настанка овог текст била на оној тачки на којој се прелази прва половина пута ка ЕУ, после 12 година, како је већ речено. Ако би се на основу поменутих репера судило, онај "воз за Брисел", за који је Хавијер Солана још 2008. тврдио да је померен с мрвог колосека, путоваће отприлике још шест-седам година, а с обзиром на компликованост нашег положаја и актуелних европских прилика, вероватно дуже. Све у свему, наше дуго путовање у Европу трајаће укупно онолико колико је трајала – прва Југославија (1918–1941).

([Време](#))